

wera sæther
et essay i gud | roman

EFREM

WERA SÆTHER, f. 1945

i Gøteborg, oppvokst i Oslo, er forfatter, fotograf og psykolog. Hun debuterte i 1973 med diktsamlingen *Barnet og brødet*. Nå teller hennes bibliografi mer enn 50 utgivelser innenfor de fleste genre – dikt og gjendiktninger, romaner, prosatekster, essays, reportasjer, fotodokumentar, reiseskildringer, barnebøker og skuespill – samt fagbøker innen feltet psykiatri.

Sæther er statsstipendiat fra 1996. Hun har mottatt flere litterære priser, blant annet Doblougprisen i 1996, Ossietzky-prisen i 1999 for sitt «enestående arbeid med å gi stemme til mennesker som har vært fratatt sine ytringer og sine muligheter til å ytre seg verden over.» I 2012 ble hun tildelt Den norske forfatterforenings Ytringsfrihetspris.

DENNE KRUKKEN ER KNUST | 1998

«Wera Sæther går langt i å skildre innsiden av sorgen. Og hun gjør det på en slik måte at problemstillingene, så personlige og subjektive de enn er, angår alle.»

Brit Bildøen, Dagbladet

SE EUROPA | 2015

«Alt dette tungt ladede, åndfulle, opphøyde i én romantekst: Kan det gå bra? Ja, det kan det. Wera Sæther har skrevet en dypt alvorlig, men ikke humerløs, en selvbevisst, men lyttende, en kompromissløs, men spørrende roman.»

«Flott!»

Geir Pollen, Klassekampen

WERA SÆTHER er forfatter, fotograf og psykolog; om hennes forfatterskap, side

272

wera sæther ritual

LAVLANDET | 2018

«På sitt beste forener boken det særegne sætherske alvor med reise-essayets lette føtter. Den reisende spør: Hva er det med Bengal - en region som for brorparten av India-farere ikke vil være det mest opplagte valget - som trekker henne til seg? Handler det kun om ønsket om å forstå og formidle det hun ser, eller er det også snakk om en slags spirituell tilhørighet?»

«Wera Sæther er en imponerende figur.»

Elisabeth Frøysland Pedersen, Morgenbladet

YUKELS BOK | 2020

«... flyktningens ambivalens [er] innskrevet i hele Yukels bok. Ikke bare som lodd og tragedie, men som en uavbrutt spørrende åpenhet mot alle eksistensens ytterpunkter.»

Gunnar Wærness, Vårt Land

wera sæther

et essay i gud

roman

efrem 2024

© Efram forlag 2024

Forsidefoto: Wera Sæther

Omslag og sats: Øyvind Lerø

Satt med Adobe Caslon Pro 11,5/15

Trykk: Scandbook, Falun

Papir: 70 gram Holmen Book Cream

ISBN 978-82-92922-96-5

Efram forlag, Follese

post@efremforlag.no

www.efremforlag.no

I Sankt Dominikus, Neuberggaten 11, Oslo, 26. juni 2021

En mer enn åtti år gammel munk går to trinn ned fra alteret med en bukett lilla peoner og vann i vase, til høyre sett fra alterets side, han bøyer hodet foran tabernakelet og setter vasen med peonene fra seg, han kneler.

Han kan være en av de siste norske munkene her.

tornebusken ser etter meg, sier: ta av deg skoene, kom

det ligger en bønn under meg i meg, søle og føtter, sangen
på bunnen, øst for Nasaret,
tett inntil sivet, se denne leira, gå der

jeg skriver i vannkanten

1

«fra ørkensteinen, send lammet»

Guerric d'Igny, cistercienser-abbet 1138-1157

Slik kan det begynne. Jeg var ennå ikke tjueen da jeg falt eller la meg ned foran et tre i en sørlandsskog. Det var et vanlig tre langt borte fra der jeg hadde bodd som barn. At jeg falt ned hadde neppe med treet, men med akkurat det sekundet å gjøre; det var da. Tiden var presis og fortettet. Den var et frø. Så var den stor og åpen. Det kom ord i meg som aldri hadde vært der før. Norske ord i en fremmed dialekt; de kom direkte og utildekt. Hva var det. Vent, bare litt.

Så kunne det begynt slik: jeg var seks år og et beslutsomt søndagsskolebarn. Trekirken på hjemstedet var hvit, og lå rett ved doktorbekken som hadde gjørmete bunn, der et barn hadde druknet et år eller to før. Jeg løp fort eller kjørte kjelke i rasende fart ned bakken til bekken over en liten bro og rett til trekirken, alltid tidsnok til å være fremme klokken ni hver søndag. Kirken ble ikke skummel av at et barn hadde ligget i det gjørmete vannet i bekken og dødd et eller to år før. Trekirken var et annet sted enn mamma og pappa, og den hadde fred.

Søndagsskolelæreren, som var klokke, var gårdbruker også. Han var lur og lattermild og smilte med og under øynene. Han het ikke Adam, men noe annet gammelt. Det var i skogkanten hos familien hans jeg hadde mitt eget tre som ingen i verden hadde gitt meg. Enten var det jeg som ga det til meg, eller så var det jorden og selve treet; hvis ikke, var det ingen. Treet var hjertet mitt utenfor meg.

Det første treet var eldre enn meg og bittelite. Jeg tok meg av det som var det en valp. Det våket over meg gjennom barndommen. Mellom barndom og tjueen år strakte en kolossal verden og hele døden seg.

Så kunne det begynt slik. Se CO₂-grafene. Huset vårt brenner. Et barn sier det. Det blir ikke sant av å bli sagt av et barn. Det er sant av å være sant. Så kan du si at du ikke ser brannen. Heller ikke jeg ser den. Jeg ser grafene over heten de siste årene, for hvert eneste år hetere og hetere i hver eneste måned, og jeg ser grafene over CO₂-utslipp. Jeg skriver i et strupetak som har med tid å gjøre. Hva er det med tiden. Ingen binder meg.

Men det begynner hos sørlandstreet.

2

Jeg hadde ikke fast bosted da jeg var nitten-tjue år. Ingenting i historien min – bortsett fra fødselen – er sannere og varigere enn det som hendte den dagen, i en for meg ukjent skog på Sørlandet. Jeg var akkurat der, og ikke ved sementfabrikken, eller i Paris. Det som hendte, var uventet. Jeg vet ikke hvordan jeg kom meg ned på bakken, for jeg var ikke en som pleide å bøye seg. En erfaring som denne beviser ingenting, og den overbeviser bare den som har gjort erfaringen og blir holdt av den. Jeg har ofte tvilt på meg, men jeg har aldri tvilt på erfaringen som laget terskel. Den er ikke den eneste terskelerfaringen, men den er den første og mest avgjørende; den snudde om på meg. Død og tap kjente jeg fra før; verken død eller annet tap hadde laget noe omveltende nytt. Med det uventede fallet foran treet kom ordene: nåde er, gå til den katolske kirken. Ordene kom fra noe annet enn meg i meg. For det lød akkurat sånn. Nåde er, gå til den katolske kirken. Det lå ingen lyd i meldingen. Adressen var presis. Det var dit. Det var ikke til å begripe, og jeg motsatte meg det ikke.

Erfaringer og erindringer har forhistorier, etterklanger og mange mulige utlegninger. De er ikke rene eller blanke, ikke når de blir til, og ikke når de blir fortalt første gang, andre gang og syvende – som betyr hvilken gang som helst. Forut for det første og uventede kastet, eller fallet, strakte tiden i morslivet seg; en verdenskrig med forferdelser og

forræderier som nettopp var erklært slutt; barndommen ved en sementfabrikk som aldri har vært til å se bort fra; en merket mor og en merket far som begge stammet fra andre steder enn fabrikkene, og rommet mørke hemmeligheter; det uanselige og viktige treet på klokkerens tomt i skråningen ned mot sjøen; min fars dødsleie gjennom to-tre år i naborommet; en liten søster jeg aldri gikk inn for; cubakrisen; franske viser, Dostojevskij, Hamsun og Camus; dragningen mot Algerie; sterke og medskapende blikk fra noen voksne, og en og annen jevnaldrende; en jasminnatt ved sjøen med en plutselig og fremmed gutt som ikke var blyg; en fast renning laget av skolelærere, ja, noe så underlig som det; sterke bånd til folk som ble kalt landsforrædere; examen artium med en viss glans; noen måneder i Paris med grammatikk, kirkekonserter, rå kjærlighetssorg, oppløst syntaks og kloring på veggene; selvstudium i latin og tekstene til unge Marx.

Jeg var en arbeiderklassejente som ble dratt mot de fattiges frigjøringskamper og ville være med i verden. Mammas krig og farslektens sykdommer fra før jeg ble født, var med fra fostervannet av. Jeg leste og leste så snart jeg kunne, og alt jeg kunne, og det var ikke falle ned og be jeg hadde gjort før, eller ønsket å gjøre da jeg var tjueen.

Til jeg kom inn i sørlandsskogen den dagen, var brukskartet oversiktlig. Jeg kunne ramset opp koordinatene. Paris, Algerie, Camus, min algeriske venn Ali og noen til. Det hadde ikke falt meg inn å beskytte meg mot Paris, forfatterne og filosofene, og heller ikke mot Algerie. Jeg reiste dit

jeg ble dratt, og jeg gjorde det økonomisk mulig å studere flere måneder i Paris med et sommervikariat på en asylgang der de galeste kvinnene bodde i isolater. Jeg var knapt nitten år. Jeg ville ha virkelighet, og hadde ikke lært å beskytte meg mot ny og omveltende erfaring. Ikke var jeg skolert i konvensjoner, og ikke var jeg forpliktet av dem. Jeg beskyttet meg ikke mot den kontrapunktiske meldingen ved treet.

Ja, jeg skal gå dit.

Instansen jeg, som jeg trodde var stålhard, fikk et støt; den ble forflyttet og begynte å jakte. Hva er det, hva er det, hva er det som veltet om på meg; er det jeg som blir veltet, og: er jeg fremdeles den jeg var før dette. Jeg spurte ikke om det var jeg selv som veltet meg.

Jeg var den jeg hadde vært før forbløffelsen som flyttet på koordinatene, og jeg var noe annet. Jeg var mindre, og samtidig utvidet.

Jeg har aldri tvilt på kjensgjerningen ved sørlandstreet.

3

Det som strømmet gjennom meg før 1959: lykken fra trær, sjø, bær og bøker. Det som strømmet gjennom meg etter oktober 1962: det lange dødsleiet til min far, raseriet mot klebrig fromhet, den forstyrrende og rare musikken til Sjostakovitsj, maleriene til Hertervig i Nasjonalgalleriet, skrekken under cubakrisen, to-tre år som fritt-talende ateist, Seinen med bokbodene og kjærligheten til Algerie.

Jeg landet i Alger på dagen for Boumediennes statskupp i 1965. Spiste kouskous på tunet foran borgermesterens hus i en landsby i Kabylia og kjøpte *Les Damnés de la Terre* av Franz Fanon i hovedstaden Alger. Ørkenen var vidunderlig og strøk over meg. Tiden i gudsopprør og dragningen mot Paris, og derfra til Algerie, var blandet med min fars dødsleie og død. Jeg kledte meg i svarte klær og bar rundt på store bunker nøye utvalgte bøker. Jeg hadde ingen å spørre hva cubakrisen var, da den spisset seg til i oktober 1962; jeg var skrekkslagen. Min far døde i samme måned som cubakrisen, jeg hadde ingen å bli trøstet av. Ingen tenkte at jeg behøvde trøst. Hun er hos seg selv, hun er jo i seg selv hos

seg selv i bøkene. De nære andre behøvde å bli trøstet for noe ganske annet enn cubakrisen. Jeg var alene med den, i en vill bevissthet. Jeg pilte rundt på alle banehalvdeler i den ville bevisstheten ingen tøylet og ingen kom for å kartlegge. Medgymnasiastene tenkte andre slags tanker. Skoleavisredaksjonen var et ly. Få uker etter cubakrisen oppsøkte jeg stedets lutherske prest og sa at jeg ikke ville være hykler lenger, og derfor måtte melde meg ut av kirken. Jeg kom hjem fra skolen, så ansiktet mitt i gangspeilet, og det slo ned i meg at den jeg ser, er en hykler. Jeg ville ut av frasene, nå med det samme. Da løp jeg til presteboligen for å si det. At jeg ikke trodde på Jesu oppstandelse, og ikke ville late som om. Presten strittet imot utmeldingen, men kunne ikke holde meg tilbake. Ingen andre på stedet hadde foretatt seg noe sånt. Jeg signerte et papir.

Min mor – som ellers temmet seg – hulket da hun fikk vite at jeg hadde signert utmeldingspapiret. Som om jeg stakk av fra huset og den siste roen hennes, for å være en fremmed for bestandig. Jeg hadde aldri, ikke en eneste gang, sett henne gå til den hvite vakre kirken på stedet og hvile ut på en benk der inne. Hun kan ha tenkt at hun slepte på en altfor mørk bær fra krigen, og ikke ville gjøre det lyse kirkerommet møkkete. Jeg visste ingenting om mammas krig den gangen. På det tidspunktet var mamma, pappa, søster og bror uvirksomme størrelser. Jeg hadde ingen bror. Men det å ha bror ville vært det samme som å ikke ha en. Jeg var fortettet i det ene: ut av bokholderiet. Jeg var imot krig, og skrev ettertenksomt, iltret og sarkastisk om antigud og gud er død i de sjangrene jeg mestret, i skoleavisen. Men mest skrev jeg om ikkevold.

Fortellingen min er også, men ikke bare, en fortelling etterpå. Den er en fabulerende fortelling fra Norge med flere andre steder i seg. Den er blitt laget gjennom mange år, og ikke bare i Norge. Jeg slipper tak i den i desember 2023. Dette har konsekvenser. November 2023 er en tid med avsløringer av kolossal ubehjelpelighet og vold. Også jeg blir avslørt, og avslører meg, midt i verden, samtidig med de redde og de rasende. Jeg syr og syr, og syr ny søm oppå flere lag gammel.

Huset vårt brenner, de kollektive sømmene løsner; fortellingen er fragmentert. Før fortelles noen ganger før, og andre ganger etter. Fortelleren både er, og er ikke, en og den samme, og hun forteller i forskjellige tider om den fortalte som ble slått, skjøvet på og strøket over skulderen, eller håret, kanskje øyelokket, til forskjellige tider.

Den som fortellende erkjenner seg selv, blir i samme akt en annen.

En stemme i koret av de fortalte er ung, cirka nitten; en er nær åtti. Jeg holder meg i og ved minner jeg fabulerer over, og som jeg har fortalt meg selv mange titalls ganger; akten å skrive trekker nye bilder ut av reservoaret. Er jeg kanskje laget av erfaringer, minner, bilder og fantasiene som overvåker det hele. Jeg er i hvert fall laget av det

erfaringsminnene er laget av – og av fortellingen. Jeg har, gjennom vandringen på virkelige, både tørre og våte, stier, og i skriften, lagt til og trukket fra uten vitne, og uten å be om vitne, og jeg velger å skrive ut noe, men bare noe, av det som har slått meg, ja, rispet og slått, i en ligning som ikke går opp.

Fra vandringer og terskler etter sørlandstreet har det også lagt seg en lang, stadig og entonet etterklang. Som av en ektara, instrumentet med en streng, bare én.

Dette er det som, i erindringens hullete og sirkulære struktur, dukker opp og lar seg skrive nå. Jeg vet ingenting om tiden etter denne. Det er i denne sensfølelsen at siste søm blir sydd inn: vi vet ikke noe om neste år.

En stemme i koret er langt mer enn midtlivsgammel, fra perioden før, under og rett etter vandringen med en sadhu i India, mellom 2006 og 2009. Å, som jeg skrev etter den vandringen. Så lukket jeg dokumentet 22. juli 2011. Fra den julikvelden var det som om også jeg løp på Utøya, og ikke kunne bevege meg i noen annen følelse enn forferdelsen, og ikke i noen annen geografi enn den norske; jeg var med ett akutt, forbløffet og forbløffende norsk. Nå er jeg mer enn ti år eldre og vender tilbake til ørkensteinen. Jeg forteller i sanntid og ettertid om erfaring, utvidelser, fortetninger, fabuleringer, restaurering – og tro.

Tjueåringens første erfaring la seg ikke urørbar inn i en kokong. Det er rart den ikke er smadret. Den er fremdeles steinen der jeg legger hodet.

4

Skriv langsomt nå, så steinen kan åpne seg. Jeg er fordi den er. Jeg er av det den er. Så blir jeg til av å skrive langsomt, i lyset fra den første nedstyrtingen. Skriften er i bønn. Jeg går inn for erindring og bønn i den felles og altfor hete vannkanten, der jeg går inn for opprør. For det er sant at havvannet stiger og grunnvannet synker, og ethvert barn er ethvert annet barn.

En omveltende erfaring ble gjort i en tjueåring. Hvem gjorde erfaringen, og hvem kan vite dette. Som om jeg ble gjort, eller omgjort. Et språk jeg vegrer meg for være i, kleber seg på meg. Vreng det av deg. Ikke dette, ikke dette. *Neti, neti.* Men jeg unngår ikke nedstyrtingen, den som skilte tid før fra tid etter. Jeg er av kropp, omvelting – og skrift i tid. Noe ble som ikke hadde vært. Plutselig ble det. Jeg, som til da ikke hadde visst hvor, med hvem og med hva jeg skulle gå, visste i samme stund hvorhen, og i hva. Det jeg ble opplyst

om ved sørlandstreet, har holdt i snart seksti år. Det holder meg og rører seg, midt i og under uventede rytmer på uventede steder. For jeg har vært i sykkloner.

Som oftest skriver jeg i Oslo. Jeg husker, og jeg gjør valg i vannkanten i denne byen med oljemilliardærer, uteliggere, gravmaskiner, revet y-blokk, en mastodont av en plan for regjeringsbygget, med kunst og arkiver, museer og gallerier. Munchmuseet og en bunker av et nytt Nasjonalmuseum. Biblioteket i Bjørvika er rart, skjevt, iøynefallende, og står her for en stund. Nærheten til vannkanten er ikke mer min enn den er alles.

Gud er et gjerningsord, tenker jeg. Gud gjør ved å være. Jeg blir ikke visere av å tenke det. Jeg reiser meg opp. Skrive dette er å fullføre et stillbilde etter en lang reise.

Sankt Hansaften 2021 besøker jeg en klosterpriorinne jeg har kjent siden 1968. Klosterkirken var stengt i første fase av pandemien. Søstrene er gamle, under hver eneste tidebønn ber de om at unge søstre må komme, idet de vet at disse unge og drømte søstre neppe noensinne kommer. Rådyr, rev og ugler dukker opp i klosterhagen. Jeg hører fra priorinnen om tårenes teologi: at den troende gråter, for gud er fraværende. I bussen til Sentrum åpner jeg *The New Yorker* og leser Bill McKibbens siste spalte om hete. I forrige uke falt en mann av sykkel i Florida og døde på flekken, i

104° Fahrenheit (40° C). Epidemiologen Rupa Basu har forsket i hete, gravide og fødsler. Dehydrerte mødre føder ofte døde fostre eller barn som veier altfor lite. Er det for hett for moren, især i svangerskapsuke 35 og 36, blir den gravides blod ført til huden, og bort fra fosterhjernen. Det er for lengst for hett for fostre og andre, og har vært det i lange tider. Tenk på Syria, California og Rajasthan i India. Den kollektive tilstanden behøver en tårenes teologi.

5

Helt til jeg, tjueen år gammel, kom inn i klosterkirken Sankt Dominikus i Neuberggaten 11 i Oslo, var jeg liturgisk og teologisk sett bar. Det var der inne jeg ble kledd på. Jeg vet ikke om det var jeg som tok ordene guds lam i munnen først, eller om de la seg i meg før jeg gjorde noe som helst. De to ordene, ja, navnet, på latin *agnus dei*, skulle bli teltet mitt, og de blir sunget i alle katolske kirker på latin, eller det lokale språket, under hver eneste messe hver eneste dag. Men: hvordan kunne dette navnet, guds lam, gripe så sterkt tak i tjueåringen som hadde falt ned i en ukjent skog, og ikke hadde hatt noe med en katolsk kirke å gjøre; ja, hvordan kunne dette rare navnet bli

viktigere enn penger, studier, kroppen og ønskene i kroppen. Jeg kan verken vite eller bevise at navnet ble viktigere enn pengene og kroppen, for hvordan skulle viktighet eller betydning kunne måles. Fortelleren velger, betoner, trommer noe inn, gjør narr av seg selv, skammer seg, tier og skryter. Og likevel: tro på henne. Hun er en lekk båt. Sett deg i båten.

Jeg husker ikke hva jeg tenkte om mat, klær, begjær og penger den gangen. Ingen tenkte for eller på vegne av meg. Den kroppslige realiteten begjær kan ha blitt omskrevet eller gjort taus for en stund; fabrikken og det mektige støvet der jeg var barn, også det ble taust. Men jeg visste til enhver tid om knapphet.

En fiktiv stemme, som av en rabbi i *Yukels bok* av Edmond Jabès, dukker opp og sier: det er lenge siden 1965, da guds lam ble en adresse for deg. Er det navnet fremdeles adressen din, spør stemmen. Da spør jeg meg i et rykk om det samme, og jeg svarer fort og myndig. Ja, det er et telt og et ly. Med tilføyelsen: det eneste bestandige teltet og det eneste lyet.

Jeg rydder ut, legger bort og forteller – også meg selv – historie på historie, fra forskjellige posisjoner, flukt- og forskjønnelsesforsøk, samt nødvendigheter. Ordene nåde er, de som sprang ut fra et plutselig punkt bortenfor meg i meg, da jeg falt ned, eller ga meg over, under treet i den ukjente skogen, medførte et inngrep og laget en terskel og retning som skulle vare. Ingenting etterpå har vært

mer holdbart, substansielt, ja, nesten materielt, enn dette. Legg hodet ditt her. Som om det var eukaristisk før jeg visste om eukaristien. Det har aldri siden blitt formørket, fornektet eller tausgjort, men det har til tider vært stille og tørt.

Guds lam ble et leie av stein. De siste årene har en apokalyptisk følelse slått mot steinen.

6

I lange tider har jeg ønsket å dra til Vilnius. Men årshjulet har i to-tre tiår rullet fra Europa til Bengal: Kolkata, Dhaka, Oslo, Dhaka, Kolkata, Oslo. Vinter i Bengal; senvinter i Oslo; vår i Budapest; senvår, sommer, høst i Oslo, syklisk. Årshjulet kan ikke rulle sånn i pandemien. Vi er parkert i Norge, i en ulykke av sammensatt karakter. Det som huskes er et virus. Det som blir glemt, er heten. Eksistensen er forrykket og innestengt. Også jeg er bofast, en hamsunsk isaak, eller inger, ettertenksom i mitt sellanraa. Der gjendikter jeg *Yukels bok*.

I Kolkata brenner kremeringsovnene dag og natt, og stanken

velter over nabolaget, også over huset der jeg, forbløffet, har sett fugler med rød og turkis buk i karmen rett utenfor, der de har bygd reir i neemreet. I Oslo sniker noen fra *Extinction Rebellion* seg ut og klistrer opp motstandsplakater i mørke: ikke mer oljeutvinning nå! En vekter murrer. Det er midnatt, vi er høflige. De fleste innbyggerne er overmannet av pandemien. De enser oss ikke.

I en glipe i smitteregimet drar jeg til Vilnius og bor i gamlebyen, i et ombygd cistercienserkloster, der hvert rom har vært munkecelle; munk etter munk lesende skrivende våkende sovende, med stor klosterhage å vandre i taushet i; kirke etter kirke i nabolaget, cisterciensernes, karmelittenes, jesuittenes; katolske kirker og ortodokse, i kanten av det som var gettoen, de bemidledes getto og de skrøpeliges, og plutselig sitter jeg på en benk i det døgnåpne Barmhjertighetens kapell i kvartalet som utgjorde de skrøpeliges getto inntil høsten 1942, da den ble tømt. Presten deler ut eukaristien som brød og vin. Blikket hans slår inn i meg, stemmen også.

Det er ikke meg han ser. Men jeg har sett en vandrer med klar adresse. Jeg har ikke sett en slik vandrer før.

Det kom ord i meg som aldri hadde vært der før. Norske ord i en fremmed dialekt; de kom direkte og utildekt.

nåde er, gå til den katolske kirken agnus dei

Hvordan kunne dette navnet, guds lam, gripe så sterkt tak i tjueråringen som hadde falt ned i en ukjent skog, og ikke hadde hatt noe med en katolsk kirke å gjøre; ja, hvordan kunne dette rare navnet bli viktigere enn penger, studier, kroppen og ønskene i kroppen.

I *et essay i gud* har Wera Sæther skrevet en indre selvbiografi i romans form. En undrende forteller lar et skjult nærvær og fraværet av enkle svar være hovedkarakterer – sammen med og kretsende om romanens jeg.

Med åpent blikk for verden, blant hinduer og muslimer, jøder og katolikker, kunstnere, mystikere og aktivister, i Østen og Vesten, vender hun stadig tilbake til et nakent øyeblikk – bestemmende for hvem hun ble og hva hun gjorde. Hun ser, hører, får, rystes, mister og elsker; *nåde* blir en stein å legge hodet mot.

De siste årene har en apokalyptisk følelse slått mot steinen.

ISBN 978-82-92922-96-5

9 788292 922965

efremforlag.no